

УДК 355.45

В. В. Овчаренко, Г. М. Мірошниченко

ВОЄНІЗОВАНА СИЛА МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ – ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Визначено склад і структуру воєнізованої сили міжнародного тероризму та розкрито методи застосування її у разі розгортання збройного протистояння. Як учасники збройного протистояння виступають воєнізовані неурядові організації та міжнародні терористичні сили.

Ключові слова: міжнародний тероризм, воєнізована сила, кримінально-терористичні організації, асиметричні операції та дії.

Постановка проблеми. Традиційні (конвенційні) збройні конфлікти на рубежі ХХ–ХХІ століть, у яких беруть участь держави або групи держав із залученням національних регулярних збройних сил, поступово змінюються на збройну протидію силам протистояння – парамілітарним угрупованням опозиційних політичних сил та міжнародним кримінально-терористичним організаціям.

Масове застосування “Армії Визволення Косово” на території Південно-Європейського регіону, “Вільної Республіки Ічкерія” на території Північно-Кавказького регіону, “Ісламської Держави”, “Джебхат-ан-Нусра”, “Сірійської Вільної Армії” на території Близького Сходу на глобально-регіональному рівні свідчить на користь того, що системі міжнародної колективної безпеки у нових історичних умовах протистоїть воєнізована сила міжнародного тероризму.

Однією із цілей воєнізованої сили міжнародного тероризму є дестабілізація воєнно-політичної обстановки на певному театрі воєнних дій через розгортання збройного протистояння, що породжує проблему збереження існуючої системи міжнародної колективної безпеки в умовах виникнення реальної загрози глобального застосування міжнародного тероризму. “Технологія” вирішення цієї проблеми пов’язана з необхідністю ідентифікації основних елементів структури та методів застосування воєнізованої сили міжнародного тероризму, що робить тему статті актуальною.

Мета статті полягає у визначенні складу, структури воєнізованої сили міжнародного тероризму й у розкритті методів застосування її у разі розгортання збройного протистояння.

Виклад основного матеріалу. За основу складу воєнізованої сили міжнародного тероризму беруть формування (компоненти) неурядових організацій, формування міжнародних політично-

терористичних організацій, формування транснаціональної організованої злочинності та найманців. Для ідентифікації базових принципів поєднання визначених компонентів виникає необхідність у з’ясуванні системоформуючого фактора, який завдяки своїй функції виступає джерелом виникнення воєнізованої сили міжнародного тероризму.

За основу системоформуючого фактора під час визначення воєнізованої сили міжнародного тероризму вибрано головну мету – створення сприятливих умов для дестабілізації міжнародної воєнно-політичної обстановки на глобально-регіональному рівні.

Відповідно до визначення воєнізованої сили міжнародного тероризму виникає необхідність подання її у вигляді ієрархічної структури шляхом послідовної декомпозиції з урахуванням інтернаціональної належності визначених формувань (компонентів).

Структурно воєнізована сила міжнародного тероризму може являти собою:

1) на міжнародному (глобальному) рівні:

– головний стратегічний компонент, до якого входять угруповання (групи угруповань) воєнізованих армій неурядових опозиційних політичних сил, збройних формувань міжнародних кримінально-терористичних організацій та найманців;

– компонент загальної підтримки, до якого входять сили і засоби міжнародних незалежних правозахисних організацій і тренувальних таборів з підготовки формувань міжнародних кримінально-терористичних організацій та найманців;

– компонент фінансово-матеріальної підтримки, до якого входять сили і засоби міжнародних фінансово-комерційних інститутів, діяльність яких спрямована на забезпечення фінансово-матеріальними ресурсами формувань міжнародних кримінально-терористичних організацій та найманців;

– компонент управління, до якого входять об'єднані координаційні центри, що організаційно входять до складу міжнародних кримінально-терористичних організацій та воєнізованих армій неурядових опозиційних сил;

2) на континентальному (регіональному) рівні:

– головний оперативний компонент, до якого входять великі загони воєнізованої армії неурядових опозиційних сил та збройні загони регіональних кримінально-терористичних організацій;

– компонент загальної підтримки, до якого входять сили і засоби регіональних неурядових засобів масової інформації та культурно-етнічних центрів;

– компонент фінансово-матеріальної підтримки, до якого входять сили і засоби регіональних неурядових фінансових фондів та гуманітарних організацій;

– компонент управління, до якого входять координаційні центри, що організаційно входять до складу великих збройних загонів воєнізованої армії та регіональних кримінально-терористичних організацій;

3) на локальному (на театрі воєнних дій) рівні:

– головний бойовий компонент, до якого входять збройні формування найманців (ЗФН) та незаконних збройних формувань (НЗФ) політичних опозиційних сил, осередки терористичних організацій та кримінальні групи організованої злочинності;

– компонент загальної підтримки, до якого входять сили і засоби неурядових національно-культурних, юридично-правових та релігійно-етнічних організацій;

– компонент фінансово-матеріальної підтримки, до якого входять сили і засоби місцевих приватно-комерційних фірм, релігійно-етнічних діаспор;

– компонент управління, до якого входять пункти управління сил опозиції, що організаційно входять до складу радикально-екстремістських рухів, осередків кримінально-терористичних організацій та організованої злочинності.

На кожному рівні між зазначеними компонентами існують взаємозв'язки, які дозволяють припустити наявність вертикальної внутрішньої упорядкованості взаємовідносин між ними й означають, що воєнізована сила міжнародного тероризму набуває властивості ієрархічності. Ця властивість характеризується співпорядкованістю компонентів по власній вертикалі й може визначати воєнізовану силу

міжнародного тероризму як комплекс воєнізованих армій опозиційних політичних організацій та кримінально-терористичних сил (ВКТС).

У сучасних умовах застосування воєнізованої сили міжнародного тероризму здійснюється через розв'язання збройного протистояння, яке у воєнній сфері розглядається як форма асиметричного збройного конфлікту між державою (групою держав) та міжнародним тероризмом, у яких спостерігається суттєвий дисбаланс (асиметрія) у силах і засобах, у бойових можливостях та бойових потенціалах у ході ведення збройної боротьби [2].

Гамбурзький центр з вивчення сучасних війн та збройних конфліктів за результатами проведених досліджень визначив, що за станом на 2001 р. 6 % війн та збройних конфліктів належать до категорії “міждержавних війн”, 46 % – до категорії “антирежимних” збройних конфліктів, 42 % – до збройних конфліктів “за автономію та відокремлення”, 6 % – до комбінованих форм “внутрішніх збройних конфліктів” [2]. Це означає, що наразі зовнішні та внутрішні протиріччя вирішують шляхом розгортання асиметричного збройного протистояння.

Для компенсації дисбалансу воєнізована сила міжнародного тероризму застосовує нетрадиційні (неконвенційні) методи та засоби у ході ведення збройної боротьби, які характеризуються такими рисами, як:

1) розгортання протидії (наступально-оборонного характеру) урядовим збройним силам держави (групи держав) та вчинення кримінально-терористичного насилля проти цивільного населення на підконтрольних територіях за повного ігнорування норм і правил міжнародного гуманітарного права;

2) вчинення інформаційно-психологічного впливу на місцеве населення та міжнародну спільноту в пропаганді своєї радикальної ідеології за відсутності міжнародного правового статусу;

3) супроводження активним використанням інфраструктури країн світу, а також застосування нетрадиційних ієрархічних та мережевих терористичних структур.

З міжнародної практики асиметричних збройних конфліктів можна зробити висновок про те, що воєнізована сила міжнародного тероризму застосовується у формі асиметричної операції, яка являє собою

сукупність узгоджених і взаємопов'язаних за метою, місцем та часом одночасних або послідовних скоординованих асиметричних бойових дій, масових терористичних акцій, кримінальних дій, маневру різнорідних воєнізованих угруповань кримінально-терористичних та опозиційних сил, що проводяться за єдиним замислом на визначеному театрі воєнних дій під єдиним керівництвом.

Спосіб застосування воєнізованої сили міжнародного тероризму являє собою дії, які відрізняються вираженою асиметрією (відмінністю) від традиційних дій урядових збройних сил, сутність якого полягає у зосередженні своїх зусиль на виснаження політичної волі держави (групи держав) та відмові від продовження ведення збройної боротьби, не досягнувши поставлених воєнно-політичних цілей [1].

За досвідом асиметричного збройного протистояння на території Сирійської Арабської Республіки (САР) протягом 2011–2016 рр. терористична організація “Ісламська Держава” свої зусилля зосереджує на захопленні політичної влади, певних територій з важливими економічно-промисловими об'єктами, транспортно-енергетичними комунікаціями з подальшим переходом на самофінансування своєї політично-терористичної діяльності за рахунок реалізації стратегічних ресурсів за допомогою кримінальних організацій міжнародної організованої злочинності.

Збройна боротьба з 2011 р. характеризувалася проведенням великомасштабних наступальних дій ВКТС терористичної організації “Ісламська Держава” проти урядових військ, у результаті яких під контроль міжнародних терористів перейшли території північних районів Іраку та Сирії [4].

Із 2015 р. збройна боротьба характеризується проведенням оборонних дій ВКТС терористичної організації “Ісламська Держава” проти урядових військ САР за утримання захопленої території.

На території САР в асиметричному збройному конфлікті активно беруть участь міжнародні терористичні організації, які являють собою мережу структурно оформлених груп і свою терористичну діяльність спрямовують на дестабілізацію соціально-політичної обстановки шляхом розгортання політично-терористичного насилля.

Розгортання політично-терористичного насилля полягає у скоєнні нападу на об'єкти

соціально-політичної, транспортно-енергетичної інфраструктури та на об'єкти, які мають статус небезпечної (руйнівної) сили і перебувають під охороною міжнародних гуманітарних організацій, у вчиненні індивідуальних політично-терористичних актів проти представників органів державної влади, громадських організацій, правоохоронних органів та мирного населення, в організації викрадення представників міжнародних політичних і гуманітарних організацій, іноземних дипломатів та представників засобів масової інформації.

У підтриманні воєнізованих загонів найманців в асиметричному збройному конфлікті на території САР активно беруть участь міжнародні кримінальні організації, які являють собою мережу структурно оформлених злочинних груп і свою кримінально-терористичну діяльність спрямовують на створення криміногенної обстановки шляхом розгортання кримінально-терористичного насилля на підконтрольних територіях.

Розгортання кримінально-терористичного насилля полягає в організації незаконної торгівлі стратегічними матеріалами (природними ресурсами) та культурними цінностями, у постачанні наркотичних речовин, зброї та вибухових речовин, вчиненні нападу на комерційні банки та захоплення заручників для отримання викупу, у створенні нових організованих злочинних груп та у забезпеченні воєнізованої сили міжнародного тероризму фінансовими ресурсами.

У ході протидії воєнізованим силам міжнародного тероризму суттєвим є пошук, ідентифікація та протидія його системним структурним компонентам, що потребує координації антитерористичної діяльності системи міжнародної колективної безпеки.

Висновки

Об'єктивна реальність збройних конфліктів сучасності – це існування воєнізованої сили міжнародного тероризму, яка застосовується у формі кримінальних дій, масових терористичних акцій, асиметричних бойових дій, асиметричної операції.

Однією з основних цілей зазначених дій може бути дестабілізація регіональної та міжнародної обстановки через розгортання збройного протистояння на певному театрі воєнних дій для зміни конституційного ладу або порушення територіальної цілісності

держави (групи держав) і є реальною загрозою міжнародному миру та безпеці.

Розглянуті структурні компоненти і методи застосування воєнізованої сили міжнародного тероризму дозволяють вважати поставлену в статті мету досягнутою.

Надалі можуть бути досліджені методи протидії розглянутим та іншим елементам воєнізованої сили міжнародного тероризму.

Список використаних джерел

1. Взаимоотношения армии и негосударственных вооруженных формирований в XXI столетии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/2698870> (дата звернення : 11.03.16). – Назва з екрана.

2. Асимметрия в вооруженном противоборстве (часть 1) 27.08.2012 МНЕНИЯ Концепции и доктрины [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.belvpo.com/ru/15326.html> (дата звернення : 11.03.16). – Назва з екрана.

3. Асимметрия в вооруженном противоборстве (часть 2) 29.08.2012 АНАЛИТИКА Концепции и доктрины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.belvpo.com/ru/15441.html> (дата звернення : 11.03.16). – Назва з екрана.

4. Гражданская война в Сирии. Материал из Википедии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.belvpo.com/ru/15441.html> (дата звернення : 11.03.16). – Назва з екрана.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2016 р.

Рецензент – доктор військових наук, професор В. П. Городнов, Національна академія Національної гвардії України, Харків, Україна

УДК 355.45

В. В. Овчаренко, Г. Н. Мірошніченко

ВОЕНИЗИРОВАННАЯ СИЛА МЕЖДУНАРОДНОГО ТЕРРОРИЗМА – ГЛОБАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Определены состав и структура военизированной силы международного терроризма и раскрыты методы применения ее при разворачивании вооруженного противостояния. В качестве участников вооруженного противостояния выступают военизированные неправительственные организации и международные террористические силы.

Ключевые слова: международный терроризм, военизированная сила, криминально-террористические организации, асимметричные операции и действия.

UDC 355.45

V. V. Ovcharenko, G. M. Miroshnichenco

PARAMILITARY FORCES OF INTERNATIONAL TERRORISM IS A GLOBAL PROBLEM OF INTERNATIONAL SECURITY

The composition and structure of the paramilitary forces of international terrorism and disclosed methods of applying it when deploying armed confrontation. As members of the armed opposition appear paramilitary non-governmental organizations and international terrorist forces.

Keywords: international terrorism, the paramilitary force, the criminal and terrorist organizations, asymmetric operations and actions.

Овчаренко Вячеслав Володимирович – кандидат військових наук, доцент, начальник факультету Національної академії Національної гвардії України

Мірошніченко Геннадій Миколайович – старший викладач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України